

Hímestojás festésére alkalmas növények

A népszokásban az volt a természetes, hogy a hímestojás főtt tojásból készült, hiszen táplálékként tekintettek rá. Ha a hímestojás készítője festőnövényeket akart használni a tojás színezéséhez, akkor figyelnie kellett arra, hogy csak olyan növényeket használjon, amelyek élelmi jellegűek. Az alábbi táblázat ezeket a növényeket tartalmazza.

Hímestojás festésére alkalmas, ehető növényeink Ezekkel a növényekkel, fogyasztásra szánt tojást is festhetünk				
A növény neve	Latin neve	Festésre felhasznált része	Színe főzéssel	Gyűjtési idő
1. cékla	<i>Beta vulgaris</i>	gumó	rózsaszín/vörös	nyár, ősz
2. fekete berkenye	<i>Aronia melanocarpa</i>	bogyó	kék/lila	nyár
3. feketebodza	<i>Sambucus nigra</i>	bogyó	kék/lila	ősz
4. festőmeggy (Feketicsei)	<i>Prunus cerasus</i> 'Feketicsei	termés	kék/lila	nyár
5. kökény	<i>Prunus spinosa</i>	termés	kék/lila	ősz, tél
6. lilakáposzta	<i>Brassica oleracea</i>	levele	kékes	nyár, ősz, tél
7. nagy csalán	<i>Urtica dioica</i>	leveles szár	szürkés sárga/ homokszín	tavaszi, nyár, ősz
8. rebarbara	<i>Rheum rhabarbarum</i>	Levele nem ehető! levélnyél (ehető)	színt erősít, pácoló anyagot tartalmaz	nyár, ősz
9. szeder-tüskétlen	<i>Rubus rusticanus</i>	bogyó	kékes/lilás	nyár, ősz
10. vöröshagyma	<i>Allium cepa</i>	buroklevél	sárga/narancs/vörös	egész évben

A hímestojás ma már kiürült. Napjainkban *üres tojáshéjra** festünk, illetve írjuk a hímét, a mintát. Ebben az esetben kipróbálhatunk nem élelmi jellegű növényeket.

*az alföldön kukunak nevezzük

Tojás festésére alkalmas, de nem élelmiszer jellegű növények, növényi részek. Csak üres tojást festünk ezekkel!				
A növény neve	Latin neve	Festésre felhasznált része	Színe főzéssel	Gyűjtési idő
11. alkörmös	<i>Phytolacca esculenta</i>	bogyó	szürke/vörös	nyár, ősz
12. aranyvessző	<i>Solidago virgaurea</i>	virág	szürkészöld/ sárga	nyár, ősz
13. bársonyka	<i>Tagetes patula</i>	virág	sárga/sárgászöld	nyár, ősz
14. batáta (lila levelű)	<i>Ipomoea batatas</i>	levele	sárgászöld	tavaszi, nyár, ősz
15. cickafark	<i>Achillea cepta</i>	virágos, leveles szár	homokszín/barnás	tavaszi, nyár, ősz
16. cserszömörce	<i>Cotinus coggygria</i>	levél	sárga/sárgászöld	tavaszi, nyár, ősz
17. dió	<i>Juglans regia</i>	termésburok, levél, barka	barna/fekete	tavaszi, nyár, ősz
18. fagyal	<i>Ligustrum vulgare</i>	termés	kék/zöld	ősz, tél
19. festő csülleng	<i>Isatis tinctoria</i>	levele	kék	tavaszi, nyár, ősz
20. festődió/feketedió	<i>Juglans nigra</i>	termés zölden	barna/fekete	ősz
21. festő pipitér	<i>Anthemis tinctoria</i>	virág	sárga	nyár, ősz
22. festő rekettye	<i>Genista tinctoria</i>	virágos hajtásai	sárga/sárgászöld	nyár
23. festő rezeda	<i>Reseda luteola</i>	virágos, leveles szár	sárga	nyár
24. festőbuzér	<i>Rubia tinctorum</i>	gyökér	ne főzzük! (max.80°C) rózsaszín/vörös/narancssárga	egész évben
25. festőmályva	<i>Althaea rosea</i> <i>var. nigra L.</i>	virág	szürke/ kék	nyár
26. gilisztaűző varádics	<i>Tanacetum vulgare</i>	virágos, leveles szár	szürke/barna/zöld	nyár
27. hajnalka	<i>Ipomoea purpurea</i>	virág	kék/lila	nyár, ősz

28. menyecskeszem	<i>Coreopsis tinctoria</i>	virág	vörösesbarna	nyár
29. orbáncfű	<i>Hypericum perforatum</i>	virágos, leveles szár	sárgászöld	nyár
30. paradicsom	<i>Solanum lycopersicum</i>	leveles szára	sárga	nyár, ősz
31. pipacs	<i>Papaver rhoeas</i>	virág	kék/lila	nyár
32. sóskaborbolya	<i>Berberis vulgaris</i>	kéreg, ág	sárga	tavaszi, nyár, ősz
33. szurokfű	<i>Origanum vulgare</i>	virágzó leveles szár	szürkés barna/sárgásbarna	tavaszi, nyár, ősz
34. tyúkhúr	<i>Stellaria media</i>	leveles szára	színt erősít, pácoló anyagot tartalmaz	tavaszi, nyár, ősz
35. vadrezeda	<i>Reseda lutea</i>	virágzó leveles szár	sárgászöld	nyár
36. vérehulló fecskefű	<i>Chelidonium majus</i>	föld feletti része	sárga	nyár, ősz

A festő anyagok tárolása

A növényi festékek alapanyagairól gondoskodni kell, ha hűvös időszakban akarjuk használni őket. Az évszakonként begyűjtött virágok, leveles szárok, bogycsok tárolása lehetséges **szárítva, mélyhűtve, befőzve**. A **friss** és mélyhűtött növényi részekből általában élénkebb festéket tudunk előállítani.

A festékek elkészítése

1. Együstös eljárás: a növényi részekkel együtt főzzük a minta nélküli tojásokat. Egyszínű-, levélrátétes-, karcolt- és aranyírott hímes esetében alkalmazzuk ezt az eljárást.
2. Növényi részeket megfőzzük egy zománcos edényben, főzés után levét leszűrjük és ebbe helyezzük a tojásokat vagy tojáshéjakat. Figyelem! Írott hímet csak langyos festőlébe szabad tenni, mert a viasz leolvad a hő hatására.

Főzési idő: virágok 20-30 perc, leveles növény, 30-60 perc, gyökér 60 perc. A festőbuzér gyökerét főzni nem szabad, mert elillan a színező anyaga, max. 80°C-ig melegítjük.

Ne feledjük, a növényi festékekkel való foglalatosság mindig időigényes, ráérős munka. Érdemes dokumentálni az eredményeket. Jó kísérletezést kívánok.

Ajánlott irodalom:

Kemendi Ágnes: Festés növényekkel CSER Kiadó Bp. 2014.

Szelesné Kása Ilona: Tojásfestés növényekkel, Népművészet Ifjú Mestere dolgozat 1995.

Lakitelek 2021.

Szelesné Kása Ilona
tojásíró ökoművésztanár